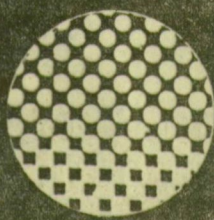
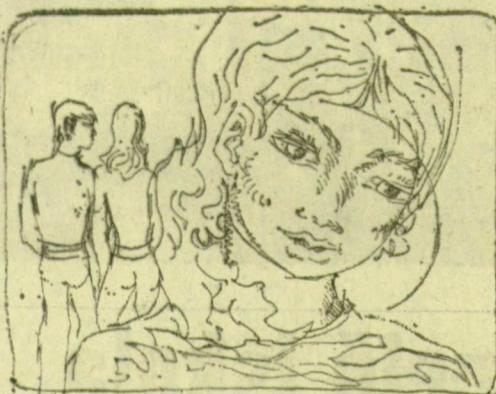

DM

magazin

Kisfaludy

Petri
FerencMEGÉRKEZÜNK
A NÉPDALOKHOZ

forralt bort vedeltünk
fiúk borzas kompániában
menekülők kalandozásaink korából

akkor érkezél leányasszony
egyetlen napra
egyetlen éjszakára

a szemekink
mint a hadijelentések
a szemekink elfoglalták állásaikat
melleid aknamezőjén

ott volt Antonio Vivaldi is

sarudat kötözöd leányasszony
a házban szerteszét a horkoló fiúk
futunk az úton jön velünk a szél
fenyőmagot eszünk
szerelmem szegények leszünk
megérkezünk a népdalokhoz

A fényt — azt mondják a szakértők — nagyon hamar megszokja a szem. Ma már szinte az a természetes, hogy akár újságot is olvashat az ember este az utcán. A gyér világítás viszont hangulatot ad, a régmúltat idézi vissza. Ezért található olyan sok lakásban díszgyertya is, amit meg-meggyújtanak, s nem csak akkor, ha áramszünet van. Az utcákat, tereket a századforduló környékén gázlámpákkal világították meg, a lámpagyújtogatók, -oltogatók az alkonyat és a virradat kedves figurái voltak. Hozzártottak a mindennapok életéhez. A díszes, ódon lámpákat sokhelyütt meghagyták, de belül, a pislákoló gázláng helyett ma higanygőzgökök szórják a fényt. Acs S. Sándor, a városokat járva, megörökített néhány meghagyott gázlámpát. Egyet-kettőt Budapesten és Székesfehérvárott kapott lencsevégre, és Szeged utcáin is talált a mostani képsorba illőket.

Keskeny szája. Szorosra csukja, mint aki határozott: egy szót sem! Legfeltűnőbb a szeme: nagy, dióbarna. Riadt kíváncsiság. Visszafojtott érdeklődés. Elutasítás. Mintha felnőtt szemek lennének: gyanakvás. Igen: „mit akar tőlem ez a néni?” — tekintettel villant néha rám.

?

— Belefáradtam az életbe. Nekem már nem sok meglepetést tartogathat. Vagy legalábbis: jót nem. Nézzen rám, nem tudom, mit lát rajtam, de 38 éves vagyok. Csak hát: vagy hetvenet élttem.

— Mi az első emléke? Amire gyerekkorából emlékszik.

Kislányos derű gyúl arcán. Ahogy nevet, több foga helye sötétlik.

— Apánk tóklámpást csinált. Tudja, mi az? A kivájt tökből szemnek karikát, szájnak — viczorító fogakkal — szintén egy rést vágnak késsel. Gyertyát égetnek benne, hát este az igen ijesztő. Apám a fejére tette, úgy nézett be az ablakon. A gyerekek sikongattak, anyám meg magához szorított bennünket: — De, kiscsibém, ez apuka! — nevette. És még akkor is sírtam, amikor apám a kezében hozta be. Tudja, évek múlva vált ez bennem kedves emlékké, amikor megértettem, ez volt a meglepetés anyámnak, a születésnapjára. Ajándékra nem futotta, de a bolondos megemlékezés sosem maradt el.

Úgy mesél a hajdani, mesebeli tanyáról, hogy meglevenedik előttem. Szinte én is ott járok a sovány tyúkok, az örökké visító éhes malacok, az elkőborló tehenek között. Csak hogy én gebének látom a kedves barna lovat, amelyik télen sovány árpaszalmán rágódva álmodott a tavaszi friss fűről, a surrogva elszálló hűtlen seregélyekről is a szegénység képe formálódik előttem.

Számára az volt a mesés gyerekkor. Mert anyja — ez a képekről nézve szép asszony — és apja, a magas, pödört bajszú, mokány magyar, velük nevetett-bolondozott esténként a kemencepadkán, hogy már megint nincs vacsorára, csak egy kis kenyérke. S aki ezért nyafogott, annak is járt lefekvés előtt a puzsi.

— Hasonlított édesanyjára? Fáraadtan ejti ölébe a kezét. Leveszi kendőjét, tükör elé áll, próbálgatja fésülni fodrászt ritkán látott haját. Simítgatja homlokát, szeme körül a szarkalábakat.

— Nem. Ó nagyon szép volt. „Egyik se fajzik az anyjára, egyik kócos se formázza, még mindig anyátok a legszebb hétéhatárban!” — dohogott apánk, amikor már cseperedni kezdtünk. Pedig hét gyereket szült. Nekem öt van. Egyben hasonlítotam rá: nagyon tudtam szeretni. Csak nekem nem volt szerencsém, az urammal se, gyerekeimmel se. — Visszaköti kendőjét, megszokott, gyors mozdulattal. Ahogy visszaül — a lemondás szobra.

A VISSZAKAPOTT
GYERMEK

— Tizenhét éves voltam, Józsi 24. Nem akadt meg a szeme rajtam, se szebb, se csúnyább nem voltam, mint a többi lány a környéken. Ő meg vállas, szép legény, mindenki tudta róla, hogy a juhászgazdák asszonyait vigasztalja. Nekem is ő kellett. Hát elvett. De sohasem volt egészen az enyém. Tíz évig túrtam — ivott, megvert, de néha szeretett. Mikor viselő voltam, olyan volt, mint egy gyerek. Babusgatott, vigyázott rám. Ilyenkor a kocsmának a tájára se ment. Négy gyerekünk lett. De csak nem bírtam. Mikor harmadjára is haza akartam költözni, anyám azt mondta: „Ne cirkszolj, úgyis visszamegy a végén!” Hiába mondtam: nem mék anyám, többet soha! — Egy öreg házaspár fogadott be egy tanyára a gyerekekkel, aztán törvényre mentem, elváltunk. A szülőkék, akiknél laktunk, jók voltak, de dolgoznom kellett, a gyerekektől nem bírtam. A két kicsit odaadtam, más nevelte, más szeretete őket. Maga nem ismer, ha akarja, hiszi, ha nem, hát nem: sokat sírtam utánuk.

?

A szorosra csukott keskeny gyerekszáj megrándult. Ágnes nénit kérdeztem.

— Az nekem az anyám! — bukkik ki. Indulattal. Mintha elkergettem volna: adja nekem.

Ez volt az első mondat, még a hangját sem hallottam eddig.

Négyéves volt, amikor anyja otthagya a síró-reszkető kis vadócot. Úgy szelídítették meg, mint a kapott kiskutyát: megérették. Az éhes gyereket könnyű „megvenni”. A félős, megvert gyereket könnyű simogatásra szoktatni.

— Nekem ez a gyerek a mindenem. A sors megtagadta tőlem, hogy testemből szakadjon. De ez a kisfiú már az első órában szeretett engem.

Ágnes 35 éves. Sudár, szép asszony. Többször operálták. Volt amikor azt álmodta, a műtét után öntudatlan fájdalomban, hogy szült.

S aztán az élettől megkapta, magáénak kapta meg Józsit.

— Egyszer azt mondta az uram: jobban szeretted már ezt a Józsi gyereket, mint engem. Buta férfiak! Egy asszony életében csak két szenvedély lehet: a férfi és a gyerek. Aztán a vágy olyan bolond: amelyik hiányzik, az kell legjobban. De ha mindkettő megvan, megférnek együtt.

— Visszaadta mégis Józsikát...

— Sohasem szerettem volna, ha útját állnám. A javát akartam. Azokat az éveket, amit velem töltött, úgysem veheti el senki tőlem. Ilust, az édesanyját azelőtt nem ismertem. Most már olyan,

mintha a testvérem lenne, hiszen tudom, milyen nyomorúság szakította el kisfiától. En nem harcolok vele, de amikor Józsi visszazökött, azt kértem: engedjék dönteni a gyereket.

?

— A gyerekek miatt jöttem el: ha a dülön befordult fűtő-részve-dalolva az édesapjuk, mind bűjt a rejtékhelyre. En se voltam még 30 se, de egy életre elég volt a verés, a szegénység. Engem az apám simogatott — nekik nem tudtam ilyen apát adni. Elni akartam, és más életet a gyerekeimnek is. Négyet nem tudtam egyedül eltartani.

— Az apjuk?

— Nem tudom, hol van. Két gyerekre győztem dolgozni, a másikat kettőt tartották, nem kellett hát tőle semmi. Hirmondó sem.

— Gyűlöli?

— Nem mindegy? Senkit úgy nem szerettem. Senki annyit nem kínozott. Már mindegy. Csak a gyerekek...

— A kicsi?

— Két évet voltam a tanyán, a szülőkékénél. Aztán bejöttem a városba. Takarítónő lettem. Megismerkedtem egy özvegyvel, özsze-költöztünk. Nem akartam papírt, de hogy terhes lettem, elvett. A kicsi lány az övé. Mit mondjak még? Jól megvagyunk. Ő mondta, hozzuk haza a Marikát, meg Józsit. Marika meg is szokott itthon. Józsi...

?

Józsi csavarog. El-eltűnik az iskolából is. Visszaszökik Ágnes-nyához. Bukásra áll. Pedig Ágnesnél négyes tanuló volt.

— Visszakaptam. De visszaszerezni nem tudom. Ha szépen szólok is, nem felel. Megörjít a némasága. Olyanért büntet vele, amiről nem tehetek. Az új apát nem szereti, testvéreit üti-vágja.

Egy év — eredmény nélkül.

— Ha visszaengedné... Jó, jó, nem bántani akarom. De próbálja a gyerek helyébe képzelni magát. Ha felnő, önzetlenségéért háláját, barátságát adhatja édesanyjának is. Ha erőszakolják, esetleg egészen elveszíti.

— A szeme... A szája... Borzas kis haja... Ő is az enyém. De hogyan lehetne hát az enyém?

Nem sikong. Nem sír. Keskeny száját összeszorítja. Amit az eszével megért, meg tud magyarázni — a szíve nem fogadja el.

SZÓKE MÁRIA

